

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2024. aastal“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Sisukokkuvõte

Regionaalministri määruse „Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2024. aastal“ eelnõu on välja töötatud söödaseaduse (edaspidi *SõS*) § 29³ lõike 6, toiduseaduse (edaspidi *ToiduS*) § 49³ lõike 5 ja veterinaarseaduse (edaspidi *VS*) § 87 lõike 7 alusel.

Määrusega kehtestatakse 2024. aastaks toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr.

Määruse eelnõu väljatöötamise vajadus tuleneb *SõS*-is, *ToiduS*-is ja *VS*-is sätestatud volitusnormidest, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister nimetatud seadustes sätestatud järelevetoimingute tegemise eest võetava tunnitasu määra igaks aastaks.

Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Allan Aleksašin (allan.aleksasin@agri.ee, 625 6277). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (katrin.tuula@agri.ee, 625 6166). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Heleri Piip (heleri.piip@agri.ee, 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist. Paragrahvides 1–3 kehtestatakse toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2024. aastaks ning §-s 4 nähakse ette määruse jõustumise tähtpäev.

Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest tasu võtmise õigus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (edaspidi *määrus (EL) 2017/625*), artiklist 80.

Määruse (EL) 2017/625 rakendamise alused ja kord on sätestatud *SõS*-is, *ToiduS*-is ja *VS*-is.

Asjaomastes seadustes on sätestatud toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve tasu määratlused. *ToiduS*-i § 49¹ lõike 1 kohaselt on toidujärelevalve tasu teatamis- või loakohustusega ning selle

kohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, toidu ja toidu käitlemise nõuetekohasuse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise eest ToiduS-i alusel kehtestatud määras tasutav summa. SõS-i § 29¹ lõike 1 kohaselt on söödajärelevalve tasu teatamis- või loakohustusega ja selle kohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, sööda ja sööda käitlemise nõuetekohasuse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise eest SõS-i alusel kehtestatud määras tasutav summa. VS-i § 85 lõike 1 kohaselt on veterinaarjärelevalve tasu veterinaarjärelevalve tegemise ja veterinaarkontrolli toimingute tegemise eest VS-is ja selle alusel kehtestatud määras tasutav summa.

Järelevalvetasu võetakse tunnitasauna ToiduS-i § 49¹ kohaselt tehtavate toidujärelevalve toimingute eest ning SõS-i § 29¹ kohaselt tehtavate söödajärelevalve toimingute eest. VS-i kohaselt võetakse järelevalvetasu tunnitasauna ainult sama seaduse § 87 lõigetes 3, 8 ja 9 loetletud veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest. Kohustatud isik maksab tunnitasa toimingute tegemisele kulunud aja põhjal.

Määruse (EL) 2017/625 nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema tehtud järelevalvetoimingutega seotud kuludest. Asjaomased kululiigid, mida tuleb kulude arvestamisel arvesse võtta, on sätestatud sama määruse artiklis 81.

Määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 sätestatu kohaselt võib ametliku kontrolli tegemise eest võetava tasu kindlaksmääramisel arvesse võtta järgmisi kulukomponente, niivõrd kui need kulud tulenevad asjaomasest ametlikust kontrollist:

- a) ametliku kontrolliga seotud töötajate, sealhulgas abi- ja haldustöötajate palgad, sotsiaalkindlustus-, pensioni- ja kindlustuskulud;
- b) rajatiste ja seadmete kulud, sealhulgas hooldus- ja kindlustuskulud ning muud seotud kulud;
- c) kulumaterjalide ja töövahendite kulud;
- d) selliste teenuste kulud, mida nõuavad volitatud isikud pädevalt asutuselt neile delegeeritud ametliku kontrolli tegemise eest;
- e) punktis a nimetatud töötajate koolituskulud, välja arvatud pädeva asutuse poolt töölevõtmiseks vajaliku kvalifikatsiooni omandamise kulud;
- f) punktis a nimetatud töötajate reisikulud ja reisimisega seotud elamiskulud;
- g) proovivõtmise ning laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise ning diagnoosimise kulud, mida ametlikud laborid küsivad nende ülesannete täitmise eest.

ToiduS-i § 49³ lõike 4, SõS-i § 29³ lõike 4 ja VS-i § 87 lõike 5 kohaselt võetakse järelevalve tunnitasa määra arvutamise aluseks määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kulud, mis on seotud Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalvetoimingute tegemisega. Järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasu ja majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu arvutamisel lähtutakse tegelikust kulust toimingueelsel kalendriaastal. Sellel ajavahemikul tekkinud järelevalvetoimingutega seotud kogukulu jagatakse samal ajavahemikul järelevalvetoimingute tegemisele kulunud töötundidega, välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele kulunud töötunnid (sest selle kuluga on analüüside hinnas juba arvestatud). Järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasu hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid küsivad nende ülesannete täitmise eest. Kõikidest kuludest eelmisel kalendriaastal moodustunud kogukulu,

sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse järelevalveasutusel järelevalvetoimingute tegemisele kulunud töötundidega, mille põhjal saadakse töötunni hind. Selle alusel saadakse arvestuslik tunnitasu määr. Määruse (EL) 2017/625 artiklis 82 sätestatud nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tuginema tehtud kuludele. Eespool kirjeldatud tunnitasu määra arvutusmeetod on sama määruse artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, mille puhul jagatakse ära valdkonnas tehtavate toimingute kogukulu, kuid ajapõhise tunnitasu arvestamisel saadakse iga käitleja kohta individuaalne järelevalvetoimingute tegemise eest võetava tasu suurus.

Laboratoorsete analüüside kulu on oluline kulukomponent nii pädeva asutuse kui ka käitleja seisukohast. Järelevalve seisukohast on analüüside tulemused tihti määravad, et otsustada, kas ettevõtte vastab nõuetele või mitte. Samas on analüüside hinnad oma eripära tõttu võrreldes muu majanduskuluga kõrged ja mõjutavad seega oluliselt käitlejale makstava tasu suurust. Otstarbekas on jagada laboratoorsete analüüside kulu ühe valdkonna piires sarnaselt muudele majanduskuludele ja arvestada ühe komponendina tunnitasu sisse, mitte küsida seda igal üksikul juhul käitlejalt, kuna see võib seada teatud käitlejad teistega võrreldes ebavõrdsesse olukorda.

2024. aastaks kehtestatavad tunnitasu määrad tõusevad 2023. aasta kuludel põhinevatele andmetele tuginedes. Üldiste sisendkulude tõusu arvestades on keskmisest rohkem tõusnud palgakulu ja kulutused tugiteenustele. Samas on teatud juhtudel laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise ning diagnoosimise kulud kavandatust isegi väiksemad. Ettevõtete arv on kasvanud ja üldiste sisendkulude tõusu ning inflatsiooni tõttu tõusid eelmise aastaga võrreldes toimingute tegemisega seotud kogukulud kõigis valdkondades.

Eelnõu § 1 kohaselt kehtestatakse toidujärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2024. aastal 39 eurot ja 90 senti.

Tunnitasu arvutamisel on arvestatud määruse (EL) nr 2017/625 artiklis 82 sätestatud põhimõtet, mille kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema järelevalvetoimingute tegemisega seotud kuludest ega tohi neid ületada. Eestis on selliseks ajavahemikuks, mille jooksul tehtud kuludele tuginedes järelevalvetoimingu tegemise eest võetava tunnitasu suurus arvestatakse, järelevalvetoimingu tegemisele vahetult eelnev kalendriaasta.

ToiduS-i § 49³ lõikes 4 on viidatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 sätestatud kuludele. Tunnitasu arvutamise aluseks võetakse toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasud ja tegelik majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulu toimingueelsel kalendriaastal. Toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laborianalüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid küsivad ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse ära järelevalveasutusel toidujärelevalve toimingutele kulunud töötundidega (välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele kulunud töötunnid), mille põhjal saadakse töötunni hind ja selle kaudu arvestuslik tunnitasu määr. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas tegevuspõhisele eelarvele ülemineku käigus on Põllumajandus- ja Toiduamet teinud kindlaks kõik toimingud ja nendega seotud, eespool nimetatud tegevused. See tähendab, et ka kõik järelevalvetoimingutega seotud ja neisse panustavad tegevused on kirjeldatud ja hinnatud ning hinnastatud.

Kirjeldatud meetodi abil arvutades saab määrata tunnitasu täpse ja valdkonna kuludepõhise suuruse. Toidujärelevalve tunnitasu näitel on kulude osakaalud järgmised:

- tööjõukulu 56%
- rajatiste ja seadmete ning muud nendega seotud kulud 4%
- kulumaterjalid ja töövahendid/inventar 4%
- ametnike ja töötajate koolituskulud 3%
- sõidu- ja lähetuskulu 9%
- laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu 24%.

Teistes valdkondades on kulude osakaal umbkaudu sama, kõikudes mõne protsendipunkti võrra üles- või allapoole.

Eespool kirjeldatud tasumäära arvutusmeetod on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, mille puhul jagatakse ära valdkonnas tehtavate toimingute kogukulu. Ajapõhise tunnitasu arvestamise korral saadakse iga käitleja kohta individuaalne järelevalvetoimingute tasu suurus. Tunnitasu arvestatakse kõikide määruses (EL) 2017/625 lubatud komponentide põhjal.

Näiteks kui toidujärelevalve tasu määr on 39,9 eurot, oleks sellest 22,7 eurot personali- ja 17,2 eurot majanduskulu, millest omakorda 9,4 eurot moodustab analüüside tegemise kulu. Võrreldes eelmise aastaga on tuntavalt langenud laborianalüüside tegemise kulu osakaal, samas on tõusnud personali- ja ülejäänud majanduskulud, mis on omakorda kergitanud ka kogukulu.

Keskmine kontrolli tegemisele kuluv aeg on 2023. aasta andmete põhjal kolm tundi ja 13 minutit. Seega on kontrolli tegemisele kuluv aeg võrreldes varasematel aastatel kulunud ajaga suurenenud. Ettevõtjaid, kes peavad järelevalvetasu maksma tunnitasu alusel, on umbes 12 000. Suurima ettevõtete hulgaga tegevusalade – jaemüük ja toitlustamine – valdkondades jääb enamik ettevõtteid kas keskmise või väga madala riskiga tasemele. Riskimaatriksi järgi on nende järelevalveks kavandatud kontrollisagedus enamasti kas kord aastas või kord kolme aasta jooksul, seega kõiki ettevõtteid igal aastal ei kontrollita.

Eelnõu § 2 kohaselt kehtestatakse söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2024. aastal 42 eurot ja 75 senti.

2020. aasta 1. jaanuaril jõustunud SõS-i muudatuste kohaselt tagati söödajärelevalve tasu kehtestamisega järelevalve põhimõtete ühtsem rakendamine kõikidele söödakäitlejatele. Sarnaseid järelevalvetoimingute rahastamise põhimõtteid järgiti juba varem toidu- ja veterinaarvaldkonnas. Kõigi ettevõtete puhul johtus esmane kokkuvõtte pärast muudatust juba asjaolust, et erinevalt varasemast ei tule igal aastal riigilõivu maksta.

Järelevalvetasu maksmisest on Riigi toidu ja sööda käitlejate registri 2023. aasta andmete põhjal vabastatud 3474 söödakäitlejat, kes on ühtlasi ka esmatootjad. Järelevalvetasu subjektideks on umbes 1600 sööda käitlejat, 2024. aasta jooksul plaanitakse teha umbes 600 järelevalvetoimingut. Arvestades ettevõtete riske ja nende kontrollimise sagedust, kulub kohapeal kontrollimisele keskmiselt üks tund, mis teeb ühe kontrolli keskmiseks hinnaks 42 eurot. Kõrgema riskiga ettevõtte puhul makstakse järelevalvetasu mõnevõrra rohkem, sest selle kontrollimine võtab rohkem aega. Samas on kontrollimise sagedus väiksem ehk ettevõtteid ei kontrollita enam igal aastal.

Eelnõu § 3 kohaselt kehtestatakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2024. aastal 33 eurot ja 10 senti.

VS-i kohaselt võetakse järelevalvetasu tunnitasu ainult sama seaduse § 87 lõigetes 3, 8 ja 9 loetletud veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest. Ülejäänud veterinaarjärelevalve tegemise tasud on kehtestatud kohustuslike kogusepõhiste tasudena määruse (EL) 2017/625 IV lisa kohaselt. Järelevalvetasu maksmiseks kohustatud isik maksab tunnitasu toimingute tegemisele kulunud aja põhjal. Tunnitasu määra arvutamise aluseks võetakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasu ja tegelik majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu toimingueelsel kalendriaastal. Veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasu hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Vajaduse korral võetakse arvesse ka proovide võtmise ning laborianalüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid küsivad nende ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu jagatakse asjaomaste veterinaarjärelevalve toimingute tegemisele kulunud töötundidega, välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele kulunud töötundidega, mille alusel saadakse toimingute töötundi hind ja selle kaudu arvestuslik tunnitasu määr.

Keskmine kontrolli tegemisele kuluv aeg on 2023. aasta andmete põhjal kolm tundi ja 28 minutit, seega on see sarnane varasematel aastatel kulunud ajaga.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse määruse jõustumise kuupäev, mis on 1. jaanuar 2024. a, kuna tunnitasu määr kehtestatakse kalendriaasta kohta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas määrusega (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine (ELT L 95, 07.04.2017, lk 1–142).

Määruse (EL) 2017/625 rakendamise alused ja kord on sätestatud SöS-is, ToiduS-is ja VS-is.

4. Määruse mõjud

Mõju valdkond: mõju majandusele ja riigiasutuse korraldusele

Mõju sihtrühm: toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve tasu maksmiseks kohustatud isikud ehk loomade ja loomsete saaduste käitlejad, toidukäitlejad, söödakäitlejad ning Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalveametnikud

Kaasnev mõju: määrus mõjutab tunnitasu arvestatava järelevalvetasu maksmiseks kohustatud isikuid, kelle suhtes on järelevalveametnik teinud toidu-, sööda- või veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määradega tõusevad tasumäärad keskmiselt 44 protsendi võrra, põhjuseks on sisendite kulu muutused ja inflatsioon. Tasumäära arvestamise aluseks olevad kulukomponendid tulenevad määruse (EL) 2017/625 artiklist 81.

Sama määruse kohaselt peab pädeval asutusel olema võimalus küsida tasu ettevõtjatelt, et katta oma ametliku kontrolli tegemise tegelikud kulud. Eesmärk on vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltumist avaliku sektori eelarvest (vaata lähemalt määruse (EL) 2017/625 preambuli punktist 65 ja artiklist 80).

Järelevalvetoimingute hulka kuuluvad näiteks järgmised tegevused, mille eest ettevõtja maksab järelevalvetasu tunnitasa:

- registrisse käitleja kohta kantud andmete kontroll;
- õigusaktides sätestatud asjakohaste nõuete täitmise kontroll, sealhulgas:
  - käitlemiskoha ja käitlemisprotsesside ülevaatus, mille eesmärk on teha kindlaks, kas kontrollieseme kohta kehtestatud nõudeid täidetakse ja kas käitlemine vastab nõuetele;
  - füüsiline kontroll – seadmete, vahendite, temperatuuri ja märgistuse kontrollimine, proovide võtmine ja analüüsimine ning mis tahes muu kontroll, mis on vajalik selleks, et veenduda õigusaktides sätestatud nõuete täitmisest;
  - asjakohaste dokumentide kontroll;
  - käideldava toote või kauba identsuse kontroll;
- kontrollakti vormistamine (nii kohapeal kui ka kontoris, olenevalt olukorrast).

Tegevusloa taotluse menetlemise eest võetakse tunnitasa nii toidu-, sööda- kui ka veterinaarjärelevalve puhul. Sööda käitlemiseks antav tegevusluba erineb selle poolest, et selle eest järelevalvetasu kogumine on määruse (EL) 2017/625 kohaselt kohustuslik, teiste valdkondade puhul on see liikmesriigi otsustada.

Söödajärelevalve tasu kehtestamisega alates 2020. aastast vähenesid nii andmeid töödeldud Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalveametniku töökoormus kui ka sööda käitleja halduskoormus. Kuna riigilõiv, mida tasutakse ametliku kontrolli tegemise eest, asendati kontrollitoimingute tegemise eest võetava järelevalvetasuga, puudus vajadus koormata sööda käitlejaid kohustusega esitada perioodiliselt andmeid toodetud ja turule viidud sööda koguste kohta. Ametliku kontrolli tegemiseks vajalikke andmeid on võimalik koguda ametliku kontrolli tegemise käigus.

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarhalduse seaduse muutmise seaduse (endine eelnõu SE 90) seletuskirjas (kätesaadav aadressil [Eelnõu - Riigikogu](#)) on tunnitasa kehtestamist põhjendatud järgmiselt: „Eelnõu koostamisel kaaluti ka võimalust sätestada erinevad tunnitasa ülemmäärad järelevalvetoimingu liikide, ettevõtete suuruse ja tegevusvaldkondade või muude kriteeriumide kaupa, kuid jõuti järeldusele, et selline tunnitasa süsteem ei ole proportsionaalne ega arvesta tegelikke järelevalvekulusid ning seab teatud ettevõtjad ebavõrdsesse olukorda. See oleks aga vastuolus määruse (EL) 2017/625 nõuetega. Järelevalveametnikud oskavad küll hinnata, kui palju neil võiks ideaalolukorras mingi järelevalvetoiminguks aega kuluda, kuid nad ei saa ette näha kohapealset olukorda ning seda, millised võivad olla ettevõttes esinevad probleemid ja puudused. Iga ettevõtte on erinev, seega ei saa ülitäpselt ette näha kohapealset töömahtu ega võetavate proovide ja nendest tehtavate analüüside arvu. Kindlaksmääratud tasu puhul võib võetava järelevalvetasu määr osutada kõrgemaks kui tegelikult tehtud kulud, mis omakorda võib ametlike kontrollide rahastamisel põhjustada konkurentsimoontust. Määruse (EL) 2017/625 ühtlustatud sätete eesmärk on nimelt vältida ametlike kontrollide rahastamisel konkurentsimoontusi, mis võivad sellel alal liikmesriikide vaheliste erinevuste tõttu tekkida. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 288 tulenevalt peavad liikmesriigid võtma kõik vajalikud üld- ja erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad EL-i õigusaktist, ja aitama kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele. Kulude täpse suuruse saab

arvestada vaid kindla määraga tunnitasu alusel, sest ühe ja sama järelevalvetoimingu tegemise töömaht võib sõltuvalt ettevõttest olla väga erinev. Tunnitasu võimaldab järelevalveasutusel paindlikult arvestada ettevõtte suurust, liiki, riskiastet ja muid omadusi. Euroopa Komisjoni tervishoiu ja tarbijakaitse peadirektoraat on väljendanud seisukohta oma 08.12.2006. a kirjas nr SANCO/A2/SC/CG al D(2006) 121225 Justiitsministeeriumile, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 sätteid, mis näevad ette tasu kogumise, tagavad, et tasu suurus tuleneb kantud kuludest (artikli 27 lõike 4 kohaselt) ning tasu kujunemine on läbipaistev (artikli 27 lõike 12 kohaselt). Samad põhimõtted on üle võetud ka määрусesse (EL) 2017/625. Siseriiklikke tasusid erinevas vormis korjavad vähemalt 19 EL-i liikmesriiki. Järelevalvetasu võetakse tunnitasu näiteks Lätis (17,60 €/t, millele lisanduvad laboratoorsete analüüside kulud, ametniku majutus- ja sõidukulud), Soomes (50–70 €/t olenevalt regioonist), Rootsis, Itaalias, Taanis, Austrias, Slovakkias ja Suurbritannias. Riigivõimu omavoli ei ole tõenäoline, sest juhul, kui järelevalveametnik peaks järelevalvetasu arvestamisel panema kirja järelevalvetoimingute tegemisele tegelikult kulutatust suurema tundide arvu, või kui ettevõtja leiab, et järelevalveametnik on järelevalvet teostades olnud põhjendamatult aeglane või lihtsalt aega raisanud, on ettevõtjal võimalik tasu suurus vaidlustada.“.

Mõju olulisus: mõjutatud sihtrühma suurus on keskmine, sest kokku on Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve all toiduvaldkonnas ligikaudu 15 000 käitlejat. Nendest umbes 3300 on söödakäitlejad, keda SöS-i järelevalve tasustamise põhimõtted mõjutavad. Majanduslikku mõju söödavaldkonnas saab hinnata positiivseks, sest enamik ettevõtteid maksavad järelevalvetoimingute eest vähem kui varem kehtinud riigilõivu korral.

Kõikide kulukomponentide puhul on arvestatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 loetletud kulusid tegelikus mahus. Ametliku kontrolli määruse põhimõtte kohaselt peaksid tasud katma pädeva asutuse poolt ametliku kontrolli tegemisega seotud kulud, sealhulgas üldkulud, kuid ei tohiks neid ületada. Üldkulud võivad hõlmata toetus- ja korralduskulusid, mis on vajalikud ametliku kontrolli kavandamiseks ja tegemiseks. Tunnitasu arvutamisel ei võeta arvesse hoonete kulu, mis on Riigi Kinnisvara AS-i bilansis ja riigieelarves eraldi real. Majanduskulude hulka arvatavate laboratoorsete analüüside kulud on oma eripära tõttu võrreldes muude majanduskuludega võrdlemisi suured ja moodustavad käitleja makstava tasu määrast arvestuslikult umbes 24–30%.

Laboratoorsete analüüside tegemise kuluga seotud tunnitasu suuruse arvestamisel ei võeta arvesse riiklike seiretega seotud kulusid. Riiklike toiduohutuse ja loomaterviseiga seotud seireprogrammide käigus tehtavate tegevuste eest, nagu pestitsiidijääkide, toidu lisaainete ja veterinaarravimite jääkide seire, käitlejalt raha ei küsita ja nende tegemist rahastab jätkuvalt riik. Riiklike seireprogrammide teabe leiab Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehelt aadressil <https://pta.agri.ee/jarelevalve-korraldus-ja-tulemused/jarelevalve-tulemused>. Muude, tavapäraste toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemiseks vajalikuks osutunud proovide analüüsimise eest maksab käitleja, kuid see kulu on arvestatud tunnitasu sisse. Toidu puhul on sellisteks analüüsideks enamasti näiteks mikrobioloogilised ja keemilised analüüsid.

Tegevuspõhise eelarvestamise käigus on kulukomponente võimalik arvestada valdkonnapõhiselt, seega saab ka järelevalvetasu suurust täpsemalt arvutada.

Mõju ulatus on väike, kuna puudub tarvidus teha muutustega kohanemiseks vajalikke tegevusi. Mõju avaldumise sagedus on väike, sest tunnitasu määrad kehtestatakse üks kord aastas. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk puudub. Kuna määрусel puudub oluline mõju, ei ole

vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi ja esitada selle aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu määrusena kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

Järelevalvetasu laekub Rahandusministeeriumi riigikassa kontsernikonto koosseisus olevale arvelduskontole. Viitenumbri alusel maksmise korral saab kontrollida laekumist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi tulukontole ja seda on võimalik pädeva asutuse kuluarvestussüsteemis siduda tehtud kuluga. Eestis moodustavad järelevalvetasud alla 40 protsendi toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise kogukuludest. See vastab määruse (EL) 2017/625 artiklis 82 sätestatud põhimõttele, mille kohaselt ei tohi kogutav tasu olla suurem kui pädeva asutuse tehtud kulud. Eeldatavalt laekub 2024. aastal tunnitasa kogutavat järelevalvetasu kokku umbes 850 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

Eelnõu esitatakse e-posti teel arvamuse avaldamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile ning Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale ning Eesti Kaubandus-Tööstuskojale.